

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI] SECINĀJUMI,
sniegti 2013. gada 21. martā¹

Lieta C-86/12

**Adzo Domenyo Alokpa ,
Jarel Moudoulou ,
Eja Moudoulou
pret**

Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration

(Cour administrative (Luksemburga) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības pilsonība — LESD 20. un 21. pants — Direktīva 2004/38/EK —
Uzturēšanās tiesības — Nepilngadīgi bērni ar dalībvalsts pilsonību, kas ir augšupēja radnieka —
trešās valsts pilsoņa apgādībā — Dalībvalsts atteikums atļaut uzturēties, izsniegt uzturēšanās atļauju un
darba atļauju — Ietekme uz tiesību, kas saistītas ar Savienības pilsoņa statusu, efektīvu izmantošanu

I – Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegusi *Cour administrative* [Administratīvā tiesa] (Luksemburga), ir par LESD 20. panta interpretāciju, kas veikta saistībā ar pamattiesībām, pat ja galvenais jautājums šeit ir par to, vai ir izpildīti Direktīvā 2004/38/EK² paredzētie nosacījumi.
2. Tiesai uzdotsais prejudiciālais jautājums radās tiesvedībā starp Togo pilsoni *A. D. Alokpa* un viņas abiem Luksemburgā dzimušiem bērniem ar Francijas pilsonību un *ministre luxembourgeois du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration* [Luksemburgas darba, nodarbinātības un imigrācijas lietu ministru] saistībā ar šā ministra lēmumu, ar kuru, pirmkārt, *A. D. Alokpa* ir atteiktas uzturēšanās tiesības un, otrkārt, likts viņai atstāt Luksemburgas teritoriju.
3. Konkrētāk, pēc tam, kad Luksemburgas iestādes un tiesas noraidīja *A. D. Alokpa* pieteikumu par starptautisko aizsardzību, viņa lūdza piešķirt iecietības statusu, un šis pieteikums sākotnēji arī tika noraidīts. Tomēr, ņemot vērā to, ka dvīņi Luksemburgā (Luksemburga) 2008. gada 17. augustā nāca pasaulē priekšlaicīgi, *A. D. Alokpa* šis statuss tika piešķirts līdz 2008. gada 31. decembrim. Dažas dienas pēc dzimšanas dvīņus atzina Francijas pilsonis *J. Moudoulou*, un viņiem tika izsniegta Francijas pase un personas apliecība, attiecīgi, 2009. gada 15. maijā un 4. jūnijā.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp.).

4. Lai panāktu sava statusa atbilstību tiesību aktiem, prasītāja pamatlietā 2010. gada 6. maijā iesniedza Luksemburgas iestādēs lūgumu piešķirt Eiropas Savienības pilsoņu ģimenes locekļa pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Saņēmušas no *A. D. Alokpa* papildu informāciju par iemesliem, kādēļ viņa ar abiem bērniem nevarot apmesties Francijas teritorijā, kur dzīvo bērnu tēvs, šīs iestādes 2010. gada 14. oktobrī pieņēma lēmumu šo lūgumu noraidīt, uzsverot, ka nedz pati *A. D. Alokpa*, nedz viņas bērni neatbilst Luksemburgas likuma, ar kuru transponēta Direktīva 2004/38, nosacījumiem. Minētajā lēmumā turklāt tika atzīmēts, ka bērnu medicīnisko aprūpi pilnībā var nodrošināt Francijā.

5. Pēc tam, kad *A. D. Alokpa* savā un bērnu vārdā cēla prasību atcelt iepriekš minētos lēmumus, *Tribunal administratif* [Administratīvā pirmās instances tiesa] ar 2011. gada 21. septembra spriedumu atzina prasību par nepamatotu, un prasītāji pamatlietā iesniedza *Cour administrative* apelācijas sūdzību par šo lēmumu.

6. Iesniedzējtiesa konstatē, pirmkārt, ka *A. D. Alokpa* un viņas bērni ir dzīvojuši kā ģimene zem viena jumta patversmē Luksemburgā, un tāpēc uz valsts rēķina, pilnīgi nekontaktējoties ar bērnu tēvu. Tā tomēr norāda, ka *A. D. Alokpa* tika izteikts darba uz neierobežotu laiku piedāvājums Luksemburgā, kuru viņa nevarot pieņemt tikai tāpēc, ka nav saņēmusi uzturēšanās atļauju un darba atļauju.

7. Otrkārt, iesniedzējtiesas norāda, ka abu bērnu situācija līdzinās situācijai lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Ruiz Zambrano*³, tomēr piebilstot, ka *A. D. Alokpa* bērni neuzturas savas valstspiederības dalībvalsts teritorijā.

8. Šajā kontekstā *Cour administrative* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai LESD 20. pants, vajadzības gadījumā skatot to kopā ar [Eiropas Savienības Pamattiesību hartas, turpmāk tekstā – “Harta”] 20., 21., 24., 33. un 34. pantu, kuri ir jāskata katrs atsevišķi vai vairāki kopā, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts atbilstoši tam nedrīkst, pirmkārt, atteikt trešās valsts pilsonim, kurš ir vienīgais savu mazgadīgo bērnu, Savienības pilsoņu, aizgādnieks, uzturēšanos šo bērnu dzīvesvietas dalībvalstī, kurā viņi kopā ar aizgādni dzīvo kopš dzimšanas, lai gan viņiem nav šīs valsts pilsonības, un, otrkārt, atteikt minētajam trešās valsts pilsonim uzturēšanās atļauju vai pat darba atļauju?”

Vai jāuzskata, ka šādi lēmumi minētajiem bērniem to dzīvesvietas valstī, kurā viņi ir dzīvojuši kopš dzimšanas, būtībā liedz izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu arī tad, ja viņu otrs tiešais augšupējais radnieks, ar kuru viņiem nekad nav bijusi kopīga ģimenes dzīve, dzīvo citā Savienības valstī un ir tās pilsonis?”

9. Rakstveida apsvērumus iesniedza *A. D. Alokpa*, Luksemburgas, Beļģijas, Čehijas Republikas, Vācijas, Grieķijas, Lietuvas, Nīderlandes un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Šie lietas dalībnieki arī tika uzklauti tiesas sēdē, kas notika 2013. gada 17. janvārī, izņemot Beļģijas, Čehijas Republikas, Grieķijas, Lietuvas un Polijas valdības, kas tajā nebija pārstāvētas.

3 — 2011. gada 8. marta spriedums lietā C-34/09 *Ruiz Zambrano* (Krājums, I-1177. lpp.).

II – Juridiskā analīze

A – Ievada apsvērumi

10. Iesniedzējtiesa būtībā vaicā, pirmkārt, vai trešās valsts pilsonis, kas ir vienīgais aizgādnis mazgadīgiem bērniem, Savienības pilsoņiem, kas dzimuši dalībvalstī, kura nav viņu valstspiederības dalībvalsts, un kas nekad nav īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, var no tām atvasināt uzturēšanās tiesības LESD 20. panta izpratnē un, otrkārt, vai lēmums atteikties viņiem šo uzturēšanos, liekot viņiem pamest Luksemburgas teritoriju, pēc savas būtības ir tāds, kurš liedz minētajiem bērniem iespēju efektīvi izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu.

11. Lai lietderīgi atbildētu uz pirmo iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma daļu, uzskatu, ka vispirms ir jānoraida tās apgalvojums, kam rakstveida apsvērumos piekrīt Beļģijas un Vācijas valdības, proti, ka šī situācija – tāpat kā lietas *Ruiz Zambrano* situācija – esot “tikai iekšēja situācija”.

12. Faktiski no minētā sprieduma lietā *Ruiz Zambrano*, kā arī no spriedumiem lietā *McCarthy* un lietā *Dereci* u.c.⁴ izriet, ka prejudiciālā jautājumā minētais LESD 20. pants ir jāņem vērā, ja nav pilnīgi nekādu *faktisku* pārrobežu aspektu un runa ir par Savienības pilsoņu situāciju, kuri uzturas savas valstspiederības dalībvalstī un nekad nav īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.

13. Bet pamatlietā *A. D. Alokpa* bērni, kas abi ir Savienības pilsoņi, uzturas dalībvalstī, kas *nav* viņu valstspiederības dalībvalsts.

14. Šādu situāciju tāpat var pielīdzināt tai, par kuru bija runa lietā *Zhu un Chen*⁵, kurā Tiesa uzskatīja, ka tāda mazgadīga bērna, Savienības pilsoņa, situācija, kurš uzturas dalībvalstī, kas nav viņa valstspiederības dalībvalsts, un kurš nav īstenojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, tomēr ietilpst Savienības tiesību personu brīvas pārvietošanās tiesību jomā⁶, īpaši Direktīvas 90/364/EEK⁷, kas aizstāta un atcelta ar Direktīvu 2004/38, piemērošanas jomā.

15. Turklāt Direktīvas 2004/38 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka direktīvu piemēro tostarp visiem Savienības pilsoņiem, kuri *uzturas* dalībvalstī, kas nav viņu valstspiederības dalībvalsts, un tas atbilst *A. D. Alokpa* bērnu situācijai.

16. Līdz ar to vispirms jāpārbauda, vai, ņemot vērā pamatlīstas apstākļus, mazgadīgi bērni, Savienības pilsoņi, kas uzturas dalībvalstī, kas nav viņu valstspiederības dalībvalsts, atbilst Direktīvas 2004/38 nosacījumiem, īpaši tās 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumiem. Pēc tam jāpārbauda, vai viņu māte kā tieša augšupēja radniece, trešās valsts pilsone, var pretendēt uz atvasinātām uzturēšanās tiesībām⁸.

4 — Skat. attiecīgi spriedumu lietā *Ruiz Zambrano* (minēts iepriekš, 36., 38. un 39. punkts), 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *McCarthy* (Krājums, I-3375. lpp., 48. punkts), kā arī 2011. gada 15. novembra spriedumu lietā C-256/11 *Dereci* u.c. (Krājums, I-11315. lpp., 63. punkts).

5 — 2004. gada 19. oktobra spriedums lietā C-200/02 (Krājums, I-9925. lpp.).

6 — Turpat (19., 20. un 25.–27. punkts).

7 — Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīva par tiesībām uz dzīvesvietu (OV L 180, 26. lpp.).

8 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības, kas Direktīvā 2004/38 piešķirtas Savienības pilsoņa, šīs direktīvas noteikumu adresāta, ģimenes locekļiem – trešo valstu pilsoņiem, ir nevis tiesības, kas ir šiem pašiem pilsoņiem, bet gan atvasinātās tiesības, kas rodas, Savienības pilsonim īstenojot savu pārvietošanās brīvību: šai ziņā skat. spriedumu lietā *McCarthy* (minēts iepriekš, 42. punkts) un spriedumu lietā *Dereci* u.c. (minēts iepriekš, 55. punkts), kā arī 2012. gada 8. novembra spriedumu lietā C-40/11 *Iida* (67. punkts).

17. Tā kā judikatūrā ir ļauts pārformulēt jautājumu, lai sniegtu lietderīgu atbildi iesniedzējtiesai, vispirms tas jādara attiecībā uz jautājuma pirmo daļu, proti, tas jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz iepriekš minētās Direktīvas 2004/38 interpretāciju, kura turklāt ir minēta lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un uz kuru attiecas Luksemburgas, Čehijas Republikas, Grieķijas, Lietuvas, Nīderlandes un Polijas valdības, kā Komisijas lielākā apsvērumu daļa⁹.

B – Par prejudiciālā jautājuma pirmo daļu, kas attiecas uz Direktīvas 2004/38 nosacījumu izpildi

18. Lai atbildētu uz šādi pārformulēto jautājumu, jāatgādina, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un ja viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī.

19. Kā Tiesa nosprieda iepriekš minētajā spriedumā lietā *Zhu un Chen* saistībā ar Direktīvas 90/364 noteikumu, kurš būtībā ir identisks Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktam, pietiek, ja dalībvalstu pilsoņiem ir “pieejami” nepieciešamie līdzekļi, un šajā noteikumā nav nekādu prasību attiecībā uz to izcelsmi¹⁰.

20. Līdz ar to Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto “pietiekamo līdzekļu” nosacījuma izpildei nav nepieciešams, lai šādi līdzekļi būtu paša Savienības pilsoņa rīcībā, un viņš var pretendēt uz uzturēšanās tiesībām pat tad, ja šie līdzekļi nāk no kāda ģimenes locekļa, tieša augšupēja radnieka, kura aizgādībā atrodas šis pilsonis.

21. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka, atšķirībā no situācijas, par kuru bija runa pamatlietā, kurā tika pasludināts spriedums lietā *Zhu un Chen*¹¹, *A. D. Alokpa* bērniem nav nekādu iztikas līdzekļu, kā rezultātā par viņiem un viņu māti pilnībā gādā Luksemburgas Lielhercogiste, kuras teritorijā esošā patversmē uzturas šie trīs prasītāji pamatlietā.

22. Kā Tiesai norādīja vairāki lietas dalībnieki, *A. D. Alokpa* bērni, šķiet, neatbilst nosacījumam, saskaņā ar kuru viņu rīcībā ir jābūt pietiekamiem līdzekļiem, kā arī visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam uzņēmējā dalībvalstī Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

23. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet arī tas, ka *A. D. Alokpa* nekad nav gribējusi kļūt par slogu Luksemburgas valstij un ka viņa bija saņēmusi Luksemburgā darba uz neierobežotu laiku piedāvājumu, kura vienīgais nosacījums ir uzturēšanās atļaujas un darba atļaujas saņemšana Luksemburgā. Šai ziņā der atgādināt, ka *A. D. Alokpa* tiesvedības iesniedzējtiesā gaitā iesniedza minētā darba piedāvājuma kopiju.

24. Šeit ir jāpārbauda, vai šim darba piedāvājumam ir nozīme un vai to var ņemt vērā, lai izpildītu “pietiekamo līdzekļu” nosacījumu, kas paredzēts Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā, ja šie līdzekļi gan nav faktiski pieejami, bet ir sagaidāmi vai iespējami.

⁹ — No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Tiesa var sniegt iesniedzējtiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kurus tā uzskata par noderīgiem, lai izspriestu iesniedzējtiesas izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savos jautājumos uz tiem ir atsaukusies (skat. it īpaši 2007. gada 8. novembra spriedumu lietā C-251/06 *ING. AUER*, Krājums, I-9689. lpp., 38. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi, piemērojot iepriekš minētās *McCarthy* lietas judikatūru, lai arī iesniedzējtiesa ir lūgusi tikai Direktīvas 2004/38 noteikumu interpretāciju, Tiesa, konstatējusi, ka pamatlietā minētā direktīva nav piemērojama, balstījusi savu atbildi uz LESD 21. pantu. Turklāt, aizvien atsaucoties uz to pašu judikatūru, 2012. gada 6. decembra spriedumā apvienotajās lietās C-356/11 un C-357/11 O. u.c., Tiesa atbildē valsts tiesai ņēma vērā Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīvas 2003/86/EK par tiesībām uz ģimeņu apvienošanu (OV L 251, 12. lpp.) noteikumus, lai arī minētā tiesa savos jautājumos bija atsaukusies tikai uz LESD 20. pantu.

¹⁰ — Sprieduma 30. punkts.

¹¹ — Turpat (28. punkts).

25. Šajā jautājumā izraisījās pagaras debates starp lietas dalībniekiem tiesas sēdē Tiesā.

26. Šajā saistībā Luksemburgas un Nīderlandes valdības, uzskatot, ka darba piedāvājums ir tikai hipotētiska iespēja tikt pie vajadzīgajiem līdzekļiem, kas šīs normas formulējumā nav paredzēta, deva priekšroku šaurai Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā izklāstītā nosacījuma interpretācijai. Minētās valdības uzskata, ka iztikas līdzekļiem jau ir jābūt iegūtiem brīdī, kad tiek iesniegts lūgums izsniegt uzturēšanās atļauju, pretējas interpretācijas gadījumā minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktam zustu jēga un lietderīgā iedarbība.

27. Runājot par principiem, šī nostāja mani nepārlicina.

28. Tāpat kā Vācijas valdība un Komisija, es drīzāk uzskatu, ka “pietiekamo līdzekļu” nosacījums var tikt izpildīts, ja pastāv konkrētas izredzes uz līdzekļiem nākotnē, kuru avots ir darba piedāvājums, ko Savienības pilsonis vai viņa ģimenes loceklis būtu varējis veiksmīgi pieņemt citā dalībvalstī. Pretējas interpretācijas rezultātā Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvībai zustu lietderīgā iedarbība, lai arī Direktīvas 2004/38 mērķis ir tieši stiprināt tiesības uz brīvu pārvietošanos.

29. Turklāt attiecībā uz pietiekamo līdzekļu summu Direktīvas 2004/38 8. panta 4. punktā dalībvalstīm ir likts ņemt vērā konkrētā indivīda personisko situāciju. Līdz ar to, ņemot vērā personas personisko situāciju, nevar ignorēt apstākli, ka persona ir saņēmusi darba piedāvājumu, kas ļaus tai gūt ienākumus un līdz ar to arī izpildīt Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā izklāstīto nosacījumu. Jebkādas pretējas interpretācijas dēļ rastos nevienlīdzīga attieksme pret Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kas padarītu šīs direktīvas 8. panta 4. punktu bezjēdzīgu.

30. Līdz ar to iesniedzējtiesai principā vajadzētu izskatīt šo darba uz neierobežotu laiku piedāvājumu, ko saņēma *A. D. Alokpa*, lai pārbaudītu, vai viņas bērniem, Savienības pilsoņiem, ir “pietiekami līdzekļi” Direktīvas 2004/38 izpratnē.

31. Šai pārbaudei tomēr varētu traucēt valsts procesuālās normas, ciktāl, kā jau norādīju, šis piedāvājums tika iesniegts tikai tiesvedībā par prasību atcelt tiesību aktu, ko *A. D. Alokpa* un viņas bērni cēla Luksemburgas administratīvajās tiesās. Lai veiktu šādu pārbaudi, iesniedzējtiesai tādad būtu jābūt pilnvarotai pārbaudīt apstrīdēto lēmumu tiesiskumu, ņemot vērā faktus, kas parādījušies pēc to pieņemšanas¹².

32. Turklāt – kā tiesas sēdē pamatoti norādīja Vācijas valdība – Direktīvā 2004/38 nav nekādu īpašu normu, kas ļautu atkāpties no dalībvalstu procesuālajiem noteikumiem.

33. Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai šie noteikumi pieļauj iespēju ņemt vērā darba piedāvājumu, ko tiesvedības laikā iesniedza *A. D. Alokpa*, ņemot vērā iedibinātos līdzvērtības un efektivitātes principus¹³.

34. Ja tas tā nav un ja tādēļ Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumi nav izpildīti, tomēr varētu izvērtēt iespēju, ka, ņemot vērā Hartas normas, uz kurām atsaucas iesniedzējtiesa, minētie nosacījumi var tikt mikstināti vai pat neņemti vērā, it īpaši, lai nodrošinātu, ka tiek ņemtas vērā bērna pārākās intereses (Hartas 24. pants), kā arī ievērota ģimenes dzīves neaizskaramība (Hartas 7. un 33. pants).

12 — Katram gadījumam jānorāda, ka šis apsvērums neattiecas uz norītošo administratīvo procesu, kuru tiesas sēdē minēja prasītāju pamatlietā advokāts, kā arī Luksemburgas valdība, par *A. D. Alokpa* lūgumu piešķirt viņai uzturēšanās tiesības kā algotai darba ņēmējai, kuru viņa 2012. gada sākumā iesniedza Luksemburgas iestādēs.

13 — Šie divi principi ierobežo dalībvalstu procesuālo autonomiju tā, ka valstu procesuālie noteikumi ir piemērojami situācijām, kuras skar Savienības tiesības, tomēr ar nosacījumu, ka minētie noteikumi nav mazāk labvēlīgi par tiem, kas reglamentē līdzīgas iekšējās situācijas (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips): šai ziņā it īpaši skat. 2012. gada 28. februāra spriedumu lietā C-41/11 *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne* (45. punkts un tajā minētā judikatūra).

35. Šāds variants tomēr, šķiet, ir grūti iedomājams, ciktāl tas liktu abstrahēties no LESD 21. pantā noteiktajiem ierobežojumiem Savienības pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā¹⁴ un līdz ar to, šķiet, liktu grozīt Līgumos noteiktās pilnvaras un uzdevumus, pārkāpjot Hartas 51. panta 2. punktu.

36. Šādos apstākļos vairs nebūtu jāprāto par *A. D. Alokpa* eventuālajām uzturēšanās tiesībām Luksemburgā, jo viņas bērni, Savienības pilsoņi, neatbilstu Direktīvā 2004/38 noteiktajiem nosacījumiem.

37. Gadījumā, ja iesniedzējtiesa varētu ņemt vērā *A. D. Alokpa* izteikto darba piedāvājumu un līdz ar to viņas bērnu sagaidāmos vai iespējamos līdzekļus, tomēr pastāvot šaubām par šo līdzekļu pietiekamību, minēto bērnu situācijās izvērtējumā būtu jāņem vērā Hartas noteikumi, īpaši attiecībā uz saitēm, kādas viņiem varētu izveidoties ar Luksemburgas Lielhercogisti kopš dzimšanas šīs dalībvalsts teritorijā.

38. Ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka *A. D. Alokpa* bērni atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumiem, tad rodas jautājums par atvasinātām tiesībām, kas varētu būt viņu mātei.

39. Runājot par Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem, Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta d) apakšpunkts attiecas tikai uz "Savienības pilsoņa [...] apgādībā esošiem tiešiem augšupējiem radniekiem", kas katrā ziņā nav *A. D. Alokpa* gadījums.

40. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Zhu un Chen*, kas tika pasludināts dažus mēnešus pēc Direktīvas 2004/38 pieņemšanas, situācijā, kas bija visai tuva tai, par kuru ir runa pamatlietā, Tiesa nosprieda, ka mazgadīgā Savienības pilsoņa māte nevar apgalvot, ka viņa ir augšupējā radiece "apgādājamajam" Direktīvas 90/364 izpratnē, lai uz šī pamata saņemtu uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī¹⁵.

41. Turpretī Tiesa, nospriežot, ka, "[...] ja EKL 18. pantā [redakcijā pēc grozījumiem – LESD 21. pants] un Direktīvā 90/364 uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī ir piešķirtas uz nenoteiktu laiku mazgadīgajam, kas ir citas dalībvalsts pilsonis, tad *šajās pašās tiesību normās* ļauts vecākam, kurš ir šī pilsoņa faktiskais aizbildnis, uzturēties ar viņu uzņēmējā dalībvalstī"¹⁶, nepiemēroja burtiski šo nosacījumu, kas jau bija ticis iekļauts Direktīvas 90/364 tekstā¹⁷, par kuru tai bija jāspriež.

42. Uz minētā sprieduma lietā *Zhu un Chen* pamata *A. D. Alokpa* tāpat varētu saņemt atvasinātas uzturēšanās tiesības Luksemburgā, balstoties gan uz LESD 21. pantu, gan uz Direktīvas 2004/38 noteikumiem.

43. Tomēr iepriekš minētajā spriedumā lietā *Iida* Tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *Zhu un Chen* minētās atvasinātās tiesības, kuras saņem trešās valsts pilsonis kā augšupējs radnieks mazgadīgam Savienības pilsonim, kurš gan nav viņa apgādībā, interpretēja nevis kā tādas, kas ietilpst Direktīvas 2004/38 piemērošanas jomā, bet gan kā tādas, kas ir balstītas vienīgi uz LESD 21. pantu¹⁸.

14 — Jāatgādina, ka LESD 21. panta 1. punktā ir paredzēts, ka šīs tiesības pastāv, "ievērojot līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus", līdz ar to arī tos, kas paredzēti Direktīvā 2004/38.

15 — Sprieduma 44. punkts.

16 — Spriedums lietā *Zhu un Chen* (minēts iepriekš, 46. punkts) (izcēlums mans).

17 — Skat. Direktīvas 90/364 1. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

18 — Spriedums lietā *Iida* (minēts iepriekš, 55., 69. un 72. punkts).

44. Šāda pieeja, manuprāt, padara saskanīgākas tiesību normas, ko piemēro trešo valstu pilsoņiem, kas ir tiešie augšupējie radnieki tādām mazgadīgām Savienības pilsonim, bet nav viņa apgādībā un kam ir piemērojami Direktīvas 2004/38 noteikumi. Proti, ja izslēdz iespēju, ka šādi tiešie augšupējie radnieki varētu atbilst nosacījumam par atrašanos Savienības pilsoņa “apgādībā”, kas tālād nozīmē, ka viņi neietilpst Direktīvas 2004/38 piemērojamības *ratione personae* jomā, tad nav saprotams, kāpēc gan atvasinātās uzturēšanās tiesības, ko viņi varētu saņemt uzņēmējā dalībvalstī, būtu jāpamato ar šīs direktīvas noteikumiem.

45. Tātad ir loģiskāk, kā Tiesa nosprieda iepriekš minētajā spriedumā lietā *Iida*, balstīt šādas atvasinātās uzturēšanās tiesības tieši un ekskluzīvi uz primārajām Savienības tiesībām, proti, uz LESD 21. pantu.

46. Līdz ar to var secināt, ka gadījumā, ja iesniedzējtiesa, pastāvot iespējai izmantot jaunus faktus, kas iesniegti tajā norītošajā tiesvedībā, uzskatītu, ka *A. D. Alokpa* bērni atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumiem, viņu māte uz LESD 21. panta pamata varētu saņemt atvasinātās uzturēšanās tiesības Luksemburgā kā tieša augšupēja radniece, kas ir savu bērnu, Savienības pilsoņu, faktiskā aizbildne.

47. Ņemot vērā šos apsvērumus, ierosinu atbildēt uz prejudiciālā jautājuma pirmo daļu tā, ka mazgadīgi bērni, Savienības pilsoņi, kas ir tieša augšupēja radnieka apgādībā, kurš nav viņu apgādībā un kurš ir viņu faktiskais aizbildnis, var eventuāli atsaukties uz Direktīvas 2004/38 noteikumiem, lai ļautu savam augšupējam radniekam, trešās valsts pilsonim, saņemt atvasinātās uzturēšanās tiesības tās dalībvalsts teritorijā, kura nav šo bērnu valstspiederības dalībvalsts. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīti minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumi, ņemot vērā attiecīgo Savienības pilsoņu personisko situāciju, tostarp – attiecīgajā gadījumā – sagaidāmos vai iespējamās līdzekļus, kuru avots ir tāds minētā augšupēja radnieka saņemtais darba piedāvājums kā pamatlietā, ievērojot valsts procesuālo noteikumu robežas un prasības, kas izriet no līdzvērtības un efektivitātes principa.

C – Par prejudiciālā jautājuma otro daļu saistībā ar to, ka tiek liegts izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu

48. Otrajā jautājuma daļā iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai judikatūra iepriekš minētajā lietā *Ruiz Zambrano* var tikt piemērota gadījumā, ja *A. D. Alokpa* un viņas bērniem, Francijas pilsoņiem, nāktos pamest Luksemburgas teritoriju, pat ja šo bērnu tēvs, ar kuriem viņiem nekad nav bijusi kopīga ģimenes dzīve, uzturas Francijā un arī ir tās pilsonis.

49. Kā jau tika norādīts, *A. D. Alokpa* bērnu situācija ietilpst Savienības tiesību, it īpaši Direktīvas 2004/38 noteikumu, piemērošanas jomā.

50. Līdz ar to LESD 20. pants atbilstoši Tiesas interpretācijai iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ruiz Zambrano* nav piemērojams tādā situācijā kā pamatlietā – vēl jo vairāk tāpēc, ka no brīža, kad divi mazgadīgi Savienības pilsoņi pārvietojas uz citu dalībvalsti, tostarp to, kuras pilsoņi viņi ir, ir jāuzskata, ka viņi īsteno arī savu pārvietošanās brīvību, kā rezultātā viņu situācija *a fortiori* ietilpst Direktīvas 2004/38 piemērošanas jomā.

51. Pat ja LESD 20. pants nav piemērojams, tas tomēr nekādi nemazina iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma otrās daļas nozīmi, jo vienā no lēmumiem, par kuru ir runa pamatlietā, *A. D. Alokpa* un faktiski viņas bērniem likts pamest Luksemburgas teritoriju un radīts vismaz potenciāls risks, ka Savienības pilsoņi varētu tikt izraidīti no tās teritorijas.

52. Tādējādi ir jāpārbauda, vai šāda lēmuma izpildes sekas iepriekš minētās judikatūras lietā *Ruiz Zambrano*, kā arī lietā *Dereci* u.c. izpratnē būtu faktiski pienākums Savienības pilsoņiem pamest Savienības teritoriju kopumā¹⁹, atņemot viņiem iespēju efektīvi izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu²⁰.

53. Šai ziņā tas, ko apgalvo prasītāji pamatlietā un kas izskanēja arī tiesas sēdē, proti, ka *A. D. Alokpa* ar bērniem nespējot doties uz Franciju un tur uzturēties, līdz ar to viņai nāksoties atgriezties Togo, kādēļ visdrīzāk iesniedzējtiesa savā prejudiciālajā jautājumā min bērnu tēva situāciju, rada manī neizpratni.

54. Proti, ir jāpatur prātā, ka, būdami Francijas pilsoņi, *A. D. Alokpa* bērni ir tiesīgi bez jebkādiem priekšnoteikumiem, it īpaši uz LESD 21. panta pamata un saskaņā ar starptautisku tiesību principu, kas apstiprināts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 3. pantā²¹, iekļūt un uzturēties Francijas teritorijā.

55. Līdz ar to Luksemburgas iestāžu lēmums, kurā *A. D. Alokpa* un faktiski viņas bērniem likts pamest Luksemburgas Lielhercogistes teritoriju, nevar likt šiem bērniem pamest Savienības teritoriju kopumā. Kā māte un persona, kas vienīgā īsteno aizgādības tiesības pār bērniem kopš viņu dzimšanas, *A. D. Alokpa* tātad pati var baudīt atvasinātas uzturēšanās tiesības Francijas teritorijā.

56. Šādos apstākļos nav iedomājams, ka Francijas iestādes varētu aizliegt *A. D. Alokpa* kopā ar bērniem ieceļot šajā dalībvalstī, kuras pilsoņi viņi ir, un uzturēties tur ar viņiem *a fortiori* tāpēc, ka viņa ir vienīgā persona, ar kuriem viņiem kopš dzimšanas ir bijusi kopīga ģimenes dzīve²². Jebkāda pretēja risinājuma gadījumā tiesībām pilnībā izmantot Savienības pilsoņa pamata statusu tiktu atņemta lietderīgā iedarbība.

57. Turklāt izraidīšanas lēmums no Luksemburgas teritorijas, ņemot vērā abu attiecīgo dalībvalstu ģeogrāfisko tuvumu, automātiski vēl nemazinātu *A. D. Alokpa* iespējas pieņemt Luksemburgas darba devēja darba piedāvājumu, jo viņa, piemēram, varētu strādāt algotu darbu kā pārrobežu darba ņēmēja, kā dara tūkstošiem Francijas iedzīvotāju.

58. No minētā izriet, ka Luksemburgas administratīvo iestāžu lēmums, kurā *A. D. Alokpa* un faktiski viņas bērniem likts pamest Luksemburgas teritoriju, nebūtu uzskatāms par tādu, kas liek šiem bērniem pamest Savienības teritoriju kopumā, atņemot viņiem iespēju efektīvi izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu, jo nav šaubu, ka viņiem ir beznosacījuma tiesības doties uz to dalībvalsti, kuras pilsoņi viņi ir, un uzturēties tajā, un šo tiesību lietderīgai izmantošanai *A. D. Alokpa* ir jāatzīst atvasinātas uzturēšanās tiesības kā vienīgajai personai, kas ir viņu faktiskā aizbildne un ar kuru viņiem kopš dzimšanas ir bijusi kopīga ģimenes dzīve.

19 — Šai ziņā skat. spriedumu lietā *Dereci* u.c. (minēts iepriekš, 66. punkts).

20 — Spriedums lietā *Ruiz Zambrano* (minēts iepriekš, 43. un 44. punkts), kā arī lietā *Dereci* u.c. (minēts iepriekš, 65. punkts).

21 — Šai ziņā skat. spriedumu lietā *McCarthy* (minēts iepriekš, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

22 — Turklāt bērnu uzturēšanās Francijas teritorijā varētu atvieglot iespējamu tuvināšanos ar bērnu tēvu tā, ka viņiem varētu būt regulāras personiskas attiecības ar viņu, un šis apstāklis atbilstoši Hartas noteikumiem ir jāņem vērā bērnu interesēs (šai ziņā skat. spriedumu apvienotajās lietās *O. u.c.*, minēts iepriekš, 76. punkts).

III – Secinājumi

59. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu uz *Cour administrative* uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Mazgadīgi bērni, Eiropas Savienības pilsoņi, kas atrodas tieša augšupēja radnieka apgādībā, kurš nav viņu apgādībā, kurš ir viņu faktiskais aizbildnis, var atsaukties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvu 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, lai ļautu savam augšupējam radniekam, trešās valsts pilsonim, saņemt atvasinātas uzturēšanās tiesības tās dalībvalsts teritorijā, kura nav šo bērnu valstspiederības dalībvalsts. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīti minētās direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumi, ņemot vērā attiecīgo Savienības pilsoņu personisko situāciju, tostarp – attiecīgajā gadījumā – sagaidāmos vai iespējamus līdzekļus, kuru avots ir tāds minētā augšupējā radnieka saņemtais darba piedāvājums kā pamatlietā, ievērojot valsts procesuālo noteikumu robežas un prasības, kas izriet no līdzvērtības un efektivitātes principa.

Dalībvalsts lēmums, kurā likts atstāt tās teritoriju trešās valsts pilsonim, kas ir tiešs augšupējošs radnieks mazgadīgiem bērniem, Savienības pilsoņiem, kuriem ir citas dalībvalsts pilsonība, un kurš ir viņu faktiskais aizbildnis, nav uzskatāms par tādu, kurā minētajiem pilsoņiem likts pamest Savienības teritoriju kopumā, atņemot viņiem iespēju efektīvi izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistīto tiesību kodolu, jo šiem pilsoņiem ir beznosacījuma tiesības doties uz to dalībvalsti, kuras pilsoņi viņi ir, un uzturēties tajā, un šo tiesību lietderīgai izmantošanai minētajam tiešajam augšupējam radniekam ir jāatzīst atvasinātas uzturēšanās tiesības šajā pēdējā minētajā dalībvalstī kā vienīgajai personai, kas ir viņu faktiskā aizbildne un ar kuru viņiem kopš dzimšanas ir bijusi kopīga ģimenes dzīve.